

Troms reindriftssamers fylkeslag

v/leder Per Mathis Oskal

Aisadievva

9310 Sørreisa

04.08.17

Troms fylkeskommune

Planavdelingen

postmottak@tromsfylke.no

Høring - Planprogram for regional plan for reindrift 2016-28

Troms reindriftssamers fylkeslag (TRF) viser til planprogrammet for regional plan for reindrift som er til høring.

TRF vil først og fremst uttrykke at vi er fornøyd med at Troms fylkeskommune som den første fylkeskommunen i landet nå har satt i gang et arbeid med å lage en Regional plan for reindrift. Fra reindriftens side så ønsker vi velkommen tiltak som kan føre til et mer enhetlig system for den kommunale forvaltningen av arealene i fylket. Dette behovet ser vi spesielt godt i reinbeitedistrikt som har sine beiteområder i flere kommuner. TRF er også fornøyd med at reindriftens representanter har fått være med på prosessene så langt i planprogrammet, og forventer en lignende involvering også i utarbeidelsen av selve planen.

Formål med regional plan

Vi har merket oss at formålet med den regionale planen er en langsiktig og helhetlig plan for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift i Troms, der reindriftens arealer og næringens utviklingsbehov med basis i samisk kultur, tradisjon og sedvane sikres, samtidig som hensynet til reindriften veies opp mot andre samfunnsinteresser. For TRF er det viktig at et av hovedmålene til regional plan for reindrift er sikring av reindriftens arealer, og at dette har en sentral og tydelig plass i planarbeidet. Reindriften har i uminnelige tider benyttet seg av arealene i nordområdene uten å ødelegge disse områdene. Det er også en kjensgjerning at reindriften er den som må vike for utbygginger som skal skje i samfunnet. Reindriftsutøvere har hele tiden prøvd etter beste evne å bevare og forsvare beiteområdene til reinen. I mange tilfeller er det nettopp reindriftens bruk av arealene som har bevart arealene slik at vi fremdeles har ubebygde områder for fremtiden. Derfor er vi kritiske til at formålet med denne planen er at reindriftens utvikling skal skje på premissene til andre sektorer og næringer. Med et slikt formål så ser TRF behovet for at man drøfter hvem som skal definere når ivaretagelsen av hensynet til reindriften er ivaretatt. Dersom en slik plan skal ha legitimitet hos reindriftnæringen, så er det viktig at det i planprogrammet tydelig går frem at reindriften er den som skal kunne definere hva som er et inngrep for reindriften i området. Det er også viktig at når man vurderer skadevirkningene av et enkelt inngrep, så må de

kumulative effektene vurderes; et enkelt inngrep må sees i sammenheng med tidligere utbygginger, andre forstyrrelser og klimaforandringer.

I planprogrammet er det lagt inn et tiltak om inngrepskartlegging. Det er TRF fornøyd med. Her er det viktig at reindriftsutøvere får være med i arbeidet. Dersom man må velge ut ulike distrikt til arbeidet, er det viktig at man prøver å få en så stor spredning på type distrikt som kartlegges som mulig (små-store, øy-innland, bynær, rovdyr tetthet etc.). Som tidligere nevnt så mener TRF at de kumulative effektene av inngrep og forstyrrelser må vurderes når man vurderer skadevirkninger av inngrep. Derfor er vi positive til at man i en slik inngrepskartlegging også tar inn rovdyr og klima slik som dere selv vurderer.

Kartgrunnlag, særverdiområder og hensynssoner

I planprogrammet drøftes muligheten for å utarbeide kartgrunnlag for reindriften som kan brukes i de kommunale planarbeidet. Dere ønsker tilbakemelding på om det er ønskelig at kommuner skal utarbeide hensynssoner for reindriften i deres arealplanlegging og om det er aktuelt å bruke regional planbestemmelse i denne planen. I utgangspunktet er TRF positiv til at kommuner i sin planlegging utarbeider hensynssoner for reindriften. For reindriften er det imidlertid veldig viktig at man ikke mister fleksibiliteten når slike soner er tegnet inn på kartet. Det som er gode beiteområder i dag kan med klimaendringer og endring i rovdyr tettheten bli vanskeligere tilgjengelig om noen år. Tilsvarende kan mindre viktige områder bli mer viktige om noen år. Det betyr at reindriften er avhengig av at defineringen av slike hensynssoner ikke går på bekostning av arealer som er utenfor en slik hensynssone. Også områder som ligger utenfor et særverdiområde er viktige for reindriften og kan i gitte situasjoner bli mer viktig. Reindriften har sitt beiteområde i utmark hele året. Vinteren og våren er naturlig nok de periodene hvor reindriften er spesielt avhengig av fleksibilitet på beiteområder. Vi er mer avhengig av å ha en fleksibilitet på hensynssoner og særverdiområder enn beitenæringene som kun bruker beiteområdene på sommerstid. Dersom man skal inkludere arbeid med hensynssoner og særverdiområder i planen, så må kriteriene for hvordan hensynssoner og særverdiområder defineres gjennomgås nøye slik at de innehar den nødvendige fleksibiliteten som reindriften er avhengig av. Det er viktig at det er reindriftsfaglig kompetanse med i et slikt arbeid.

Rovdyrutfordringer

TRF er glade for at fylkeskommunen ønsker å utrede utfordringer som reindriften har med rovdyr. Med flere rovdyr og færre andre beitende dyr på utmark har reindriften de siste årene opplevd at rodyrpresset på reinen er uutholdelig. I tillegg blir reindriftsutøver mistrodd fordi våre erfaringer og vår kunnskap ikke er sammenfallende med den til enhver tid rådende vitenskapelige forskningen. Alt dette gjør at de store tapene ikke bare har økonomiske konsekvenser, det er også en stor psykisk belastning å leve med denne situasjonen.

TRF er derfor fornøyd med at fylkeskommunen så sterkt signaliserer at det er viktig å inkludere reindriftsutøvernes erfaringer og tradisjonskunnskap om rovdyr i rovdyrforvaltningen. I planarbeidet må det komme tiltak for hvordan reindriftsutøvernes tradisjonelle kunnskap skal implementeres i for eksempel fylkesmannens og rovviltneemndenes forvaltning av rovdyr, skadeerstatning og forebygging av rovdyrskader.

Kulturell bærekraftig reindrift

TRF synes det er positivt at Troms fylkeskommune ønsker å arbeide med å definere en kulturell bærekraftig reindrift. Mang en reindriftsutøver har sagt at «reindrift er mye mer enn en jobb» i et forsøk på å beskrive reinens og reindriftens betydningen for deres samiske levevei og kultur. Vi har også erfart hvordan forvaltningen av reindriften i mange tiår har forsøkt å presse reindriften inn i en norsk tankegang hvor husdyrhold er kjøttproduksjon og inntektskilde uten noen ytterligere betydning for ens kultur, kunnskap, verdier, håndverk osv.

I Troms fylke ser vi nå en positiv utvikling for samisk språk og kultur. Det er mange som arbeider for at barn og voksne skal lære seg samisk og ta tilbake kunnskap om samisk kultur og tradisjoner. Samtidig har ikke Troms fylke samiske majoritetssamfunn hvor man kan klare seg kun med samisk språk i det daglige slik man har det i Finnmark. Reindriften er en viktig samisk språk- og kulturbærer. Reindriftsutøvere kan det samiske språket og har fått overført tradisjonskunnskap om både bruk av natur og duodji. Reindriftsutøvere har derfor potensiale til å være kunnskapsformidlere til andre som ønsker å ta tilbake sin samiske kulturarv. En slik kunnskapsformidling kan også være med på å øke forståelsen for reindriften og da spesielt for reindriftens behov for beitearealer. Vi er glad for at utkastet til planprogrammet anerkjenner dette.

Kompetanse om reindrift i kommunal forvaltning

Som det også er skrevet om i utkastet til planprogrammet, så er det et stort behov for mer kunnskap om reindrift i kommunal forvaltning. Vi ser at en slik plan gir et grunnlag for at kommuner mer systematisk kan arbeide med å heve kompetansen om reindriften i deres område og dermed også heve kvaliteten på forvaltningen. Vi er derfor glad for at man i planprogramdokumentet har skrevet såpass utfyllende om både urfolks rettigheter og reindriftens rettsgrunnlag. Denne informasjonen tror vi er en god begynnelse for kommunene til å innhente kunnskap om rettsgrunnlaget for reindriften. Det er også viktig at fylkeskommunen i planen sterkt understreker de nasjonale føringene som er tilstede for å ivareta reindriftens livsgrunnlag også i fremtiden. I planen må det komme inn tiltak for å heve kommunenes kompetanse om reindrift og dens rettslige status.

TRF er glad for at man i utkastet til planprogrammet vil ta med erfaringer fra prosjektet som TRF sammen med Fylkesmannen i Troms og Målselv kommune har gjennomført for å forbedre samhandlingen mellom kommuner og reinbeitedistrikter. Prosjektet har bidratt til kompetanseheving både for kommunen og for reindriften, og det er viktig at disse erfaringene brukes i fremtiden. En viktig erfaring som prosjektet har høstet er behovet for kompetanseheving både for kommunale forvaltningen og for reindriftsutøvere. I tillegg så trenger reindriften å få kompetanse og ressurser til å komme med innspill til planer og lignende fra kommunen.

Reindriftas menneskelige og økonomiske ressurser til å sikre reindriftens innflytelse på den kommunale forvaltningen

TRF ser et stort behov for at planen tar opp hvordan kommuner og fylkeskommuner kan bidra til å sikre reindriftens innflytelse på planprosesser, arealinngrepssaker og andre saker fra både kommunale og statlige forvaltningsmyndigheter. Hvert reinbeitedistrikt får store mengder med

inngrepssaker som man må svare. Troms reinbeiteområde har ikke store distrikt som har økonomi til å ha ansatte som kan svare på disse henvendelsene. De minste distriktene har bare en eller noen få siidaandeler. Reindriftsutøverens førsteprioritet er alltid at reinen skal ha det best mulig, i alle situasjoner. Klimautfordringer, rovdyrangrep og andre situasjoner kan føre til at reindriftsutøveren ikke kan prioritere tiden til å skrive høringssvar, men må gjete flokken for å sikre at den skal ha det bra. Manglende kunnskap og forståelse i kommuner om reindriftenes behov kan også føre til en maktesløshet hos reindriftsutøvere fordi man ikke når frem med sine reindriftsfaglige argumenter, en maktesløshet som fører til at man ikke orker å bruke tid og ressurser til å svare på for eksempel høringsutkast.

Alt dette gjør at TRF ser behovet for et reindriftsfaglig senter med kompetanse i både reindrift, reindriftenes rettsgrunnlag og kommunal forvaltning, som kan bistå reieiere i Troms slik at de kan sikres reell innflytelse på kommunale og regionale prosesser og forvaltning.

Med vennlig hilsen

Per Mathis Oskal
leder, Troms reindriftssamers fylkeslag